

Sygn. akt III AUa 609/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Beata Góraska
Protokolant:	sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014 r. w Szczecinie

sprawy W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 maja 2013 r. sygn. akt VI U 245/13

zmienia zaskarżony wyrok i oddała odwołanie.

SSO del. Beata Góraska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 609/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił W. W. prawa do emerytury.

Ubezpieczony odwołał się od wydanej decyzji, żądając przyznania emerytury. Podniósł, iż w okresie od 15 kwietnia 1977 r. do 6 czerwca 1994 r. był zatrudniony w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w B. – Zakładzie Rolnym w S., jako kierowca ciągnika. Powołał się przy tym na wyrok Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 26 kwietnia 2006 r., IV P 123/06, w którym ustalono, że wykonywał we wskazanym okresie i gospodarstwie pracę w szczególnych warunkach - kierowcy ciągnika. Ubezpieczony wskazał także na błędne ustalenie przez organ rentowy stanu faktycznego poprzez przyjęcie, iż nie ma osiągniętego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego na skutek przyjęcia, iż nie pracował w okresie od 13 lipca 1971 r. do 30 listopada 1972 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc, iż ubezpieczony udokumentował 24 lata, 3 miesiące i 12 dni stażu ubezpieczeniowego oraz nie udowodnił jakiegokolwiek okresu pracy w warunkach szczególnych. Okresu od 13 lipca 1971 r. do 30 listopada 1972 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. nie uwzględniono ubezpieczonemu z uwagi na nieprzedłożenie dokumentu w postaci świadectwa pracy. Nadto przechowawca dokumentacji po (...) Przedsiębiorstwie (...) wskazał, iż ubezpieczony figuruje jedynie w rejestrze pracowników sezonowych z lat 1971-1972. Odnośnie okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w B. organ rentowy stwierdził, iż przedłożone przez ubezpieczonego świadectwa pracy są sprzeczne w treści. Jedno ze świadectw wskazuje, że ubezpieczony pracował w spornym okresie jako pracownik produkcji roślinnej, a drugie, że pracował jako traktorzysta. Powoływanie się zaś przez ubezpieczonego na treść wyroku Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 26 kwietnia 2006 r., IV P 123/06, biorąc pod uwagę przepis art. 366 k.p.c., nie ma w niniejszej sprawie znaczenia.

Wyrokiem z dnia 29 maja 2013 r., Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał W. W. prawo do emerytury od 1 stycznia 2013 roku, oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz wnioskodawcy W. W. 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok został oparty na następujących ustaleniach faktycznych. W. W. ur. się (...)r. Organ rentowy uznał za udowodniony na dzień 01 stycznia 1999 r. okres ubezpieczenia wynoszący łącznie 24 lata, 3 miesiące i 12 dni. Ubezpieczony wystąpił w dniu 27 grudnia 2012 r. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury. We wniosku oświadczył, że nie jest członkiem OFE i pozostaje w zatrudnieniu. W okresie od 13 lipca 1971 r. do 30 listopada 1972 r. W. W. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. jako pracownik fizyczny - kopacz (pracownik sezonowy). Natomiast od 3 czerwca 1973 r. do 6 czerwca 1994 r. W. W. był zatrudniony w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w B.- Zakładzie Rolnym (...). Początkowo pracował jako pracownik fizyczny, a od połowy 1976 r. jako kierowca ciągnika. Pracę taką wykonywał stale, w pełnym wymiarze czasu pracy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie. Uzasadniając powyższe wskazał, iż zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 3 i 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn wynoszący 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 – 20 lat dla kobiet, 25 lat dla mężczyzn. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Natomiast art. 32 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ustępie 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W przedmiotowej sprawie zadanie Sądu meriti sprowadzało się do rozstrzygnięcia kwestii dotyczącej spełnienia przez wnioskodawcę warunku przyznania wcześniejszej emerytury w postaci wykonywania stale, w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudnienia w okresie 15 lat w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999 r. oraz posiadania 25 – letniego stażu ubezpieczeniowego. Pozostały warunek nie przynależenia do OFE, nie był kwestionowany.

Dalej sąd rozstrzygający podał, iż postępowanie przed organem rentowym sprowadza się do analizy dokumentacji zgromadzonej w aktach, jednakże ograniczenia dowodowe nie dotyczą postępowania sądowego. Dlatego też obowiązkiem Sądu pierwszej instancji było dopuszczenie wszelkich dostępnych dowodów i weryfikacja ich w ramach swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.).

Na okoliczność pracy wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...), Sąd Okręgowy dopuścił dowód z dokumentu w postaci odpisu z rejestru pracowników tymczasowych. Dokument ten wskazuje jednoznacznie na datę rozpoczęcia pracy. Okoliczność, czy ubezpieczony był zatrudniony jako pracownik sezonowy nie przesądza, iż nie wykonywał pracy stale (bez przerw). W tym zakresie i co do okresu zatrudnienia Sąd pierwszej instancji uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawcy oraz niezainteresowanych wynikiem procesu świadków. Pozwany nie kwestionował wiarygodności tych zeznań.

Sąd Okręgowy uznał, iż powód pracował w warunkach szczególnych jako kierowca ciągnika od lipca 1976 r. do 1994r. W tym zakresie zeznania świadków potwierdziły charakter i okres świadczonej przez ubezpieczonego pracy jako kierowcy ciągnika. Określenie "pracownik produkcji roślinnej" czy "pracownik produkcji zwierzęcej" określało przydzielenie do danego działu produkcji zakładu, a nie faktycznie zajmowane stanowisko. Sąd pierwszej instancji uznał zeznania świadków za wiarygodne. Zeznania te były szczerze, spójne i zbieżne ze sobą. Były również zbieżne ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją osobową ubezpieczonego. W tym też kontekście należało ocenić zeznania samego wnioskodawcy, który wskazywał na okoliczności powołane przez świadków i znajdujące się w jego aktach osobowych.

Dalej sąd podał, iż świadczona przez ubezpieczonego w spornym okresie praca znalazła swoje odzwierciedlenie w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w wykazie A dział VIII W transporcie i łączności w pkt 3 - prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca spełnił warunek udowodnienia, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wobec powyższego, stosownie do treści art. 477¹⁴ § 2 kpc, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Na podstawie art. 99 w związku z 98 § 1 kpc § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002, Nr 163 poz. 1349) zasądził od pozwanego na rzecz ubezpieczonego zwrot kosztów procesu. (punkty II wyroku)

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy zarzucając wydanemu rozstrzygnięciu błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, iż ubezpieczony w sposób wiarygodny i nie budzący wątpliwości wykazał, że w całym okresie, tj. od dnia 13.07.1971 r. poczynając, aż do 30.11.1972 r., świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. w charakterze pracownika sezonowego, a tym samym spełnił wymagania określone w § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, ze zm.), a dotyczące posiadania co najmniej 25 - letniego stażu ubezpieczeniowego.

Tak podnosząc, apelujący wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie podnosząc, iż wyrok sądu jest prawidłowy. Dalej podał, iż dokumentem potwierdzającym fakt jego pracy w spornym okresie jest rejestr pracowników sezonowych, a także zeznania świadków Z. C. i P. P.. Jednocześnie podniósł, iż to, że nie powoływał się na fakt wykonywania tej pracy w przypadku ubiegania się o rentę, nie świadczy, iż pracy tej nie wykonywał.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości uzasadniona i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Przystępując do ponownej analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Apelacyjny nie podzielił istotnych ustaleń sądu pierwszej instancji oraz rozważań prawnych w zakresie, w jakim zaliczono ubezpieczonemu do ogólnego stażu okres od 13 lipca 1971 r., do 30 listopada 1972 r., w którym to miał świadczyć pracę w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G.. W konsekwencji wadliwe okazało się rozstrzygnięcie, że ubezpieczony spełnił przesłanki warunkujące przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury zgodnie z treścią art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z treścią tego przepisu, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat. Konfrontując ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie nie sposób bowiem ustalić, że ubezpieczony rzeczywiście w całym spornym okresie świadczył pracę w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G..

Podkreślić przy tym należy, iż ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95). Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. W przypadku, gdy brak jest logiki w związaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2007 r., I ACa 1053/06, lex 298433).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż na okoliczność udowodnienia pracy ubezpieczonego w spornym okresie sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z zachowanych dokumentów, dowód z przesłuchania zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków oraz samego ubezpieczonego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż jedynym dokumentem mającym świadczyć o wykonywaniu przez ubezpieczonego pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. w spornym okresie jest kserokopia z rejestru pracowników sezonowych z lat 1971-1972 r. z wpisem dotyczącym ubezpieczonego z dnia 13 lipca 1971 r., a przekazana przez (...) Urząd Wojewódzki przy piśmie z dnia 23 stycznia 2013 r. Jednocześnie w przedmiotowym piśmie wskazano, iż (...) Przedsiębiorstwo (...) w G. nie przekazało do archiwum akt osobowych ubezpieczonego ani dokumentacji płacowej. (k-38-39 akt emerytalnych). I o ile należy zgodzić się z sądem meriti, iż z dokumentu tego wynika, iż ubezpieczony rozpoczął pracę w dniu 13 lipca 1971 r., to w żadnym razie na jego podstawie, nie można określić, do kiedy faktycznie tę pracę wykonywał.

Dokonując natomiast oceny zeznań świadków Z. C. i P. P., Sąd Okręgowy poprzestał jedynie na generalnym stwierdzeniu, że świadkowie ci pracowali wspólnie z ubezpieczonym i ich zeznania korelują ze stanowiskiem ubezpieczonego. Poza tak generalną oceną, oczywiście także konieczną, na sądzie orzekającym ciążył obowiązek szczegółowej analizy treści zeznań świadków i ich konfrontacji z innymi dowodami. Zeznania zaś wymienionych wyżej świadków, co do wykonywanej przez ubezpieczonego pracy w kwestionowanym okresie, nasuwały wątpliwości. Świadek Z. C. choć potwierdził, że ubezpieczony pracował w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G., to nie był w stanie sprecyzować dokładnie ani okresu rozpoczęcia pracy wnioskodawcy ani jej zakończenia, wskazał tylko ogólnie, iż było to około 2 lat, do końca trwania budowy. Również co istotne podał, iż nie pracował z ubezpieczonym stale, a zdarzało im się pracować razem. Drugi z przesłuchanych świadków P. P. choć był bardziej precyzyjny co do czasu rozpoczęcia pracy przez ubezpieczonego, gdyż wskazał, że w przedsiębiorstwie pracował od 1971 r., a ubezpieczony zaczął pracować

razem z nim, to podał równocześnie, że odchodzili z tej pracy też razem, wskazując jako datę swojego odejścia 9 lutego 1973 r., zgodnie z posiadanym świadectwem pracy z dnia 22 sierpnia 1994 r.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 1998 r. Sąd Najwyższy wskazał między innymi, że zaliczenie nieudokumentowanych spornych okresów składkowych z przebiegu ubezpieczenia do stażu ubezpieczeniowego na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania strony zainteresowanej jest dopuszczalne tylko w przypadkach nie budzących żadnych wątpliwości co do spójnego i precyzyjnego - rodzajowego oraz czasowego potwierdzenia się udowodnianych okoliczności (II UKN 440/97, OSNP 1998/22/667). W razie przeprowadzenia w zasadzie wyłącznie dowodów z zeznań świadków, nie mogą one, choćby ze względu na znaczny upływ czasu, stanowić wystarczająco pewnego źródła dla rekonstrukcji faktów o rodzaju zatrudnienia, warunkach pracy i płacy oraz pozostałych niezbędnych okoliczności, w szczególności, gdy dotychczas przedłożone dokumenty tego nie potwierdzają, a zeznania świadków obarczone są znacznym stopniem ogólnikowości, tak jak w niniejszej sprawie. Tym samym, jedynie generalne i ogólne ocenienie zeznań wskazanych wyżej świadków, nie mogło uchodzić za prawidłową ocenę dowodów. W szczególności gdy zeznania tych świadków wskazują na niewiedzę tych osób, co do rzeczywistego okresu zatrudnienia W. W., nie zaprzeczając przy tym, że ubezpieczony był pracownikiem przedsiębiorstwa.

Przechodząc do zeznań ubezpieczonego to również i one zdaniem Sądu Apelacyjnego nie pozwalały na przyjęcie, że ubezpieczony rzeczywiście pracował w całym spornym okresie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G.. W szczególności sprzecznymi z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jest fakt, iż przedsiębiorstwo, które co sugeruje nazwa, miało zajmować się melioracją, a zatem pracami, które co do zasady wykonywane są w miesiącach kiedy nie ma temperatur ujemnych, zatrudniało w okresie zimowym pracowników sezonowych. Również co ważne nawet jeżeli ubezpieczony zaczął pracować jako pracownik sezonowy, a z czasem - na co wskazywał w swoich zeznaniach świadek C., po okresie trzech miesięcy stawał się pracownikiem stałym, to zdziwienie budzi okoliczność, że ubezpieczony nie zadbał aby zmienić swój status w przedsiębiorstwie przez przeszło rok. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż w czasie ubiegania się o rentę z tytułu niezdolności do pracy w 1995 r., jak i o ustalenie kapitału początkowego w 2003 r., ubezpieczony nie wykazywał zatrudnienia we wskazanym przedsiębiorstwie.

Mając zatem na uwadze poczynione wyżej uwagi stwierdzić należy, że nie sposób było zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że do ogólnego stażu ubezpieczonego należało zaliczyć okres pracy ubezpieczonego od 13 lipca 1971 r. do 30 listopada 1973 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G.. Nie ulega wątpliwości, iż wnioskodawca faktycznie pracował we wskazanym przedsiębiorstwie, ale brak jest dowodów pozwalających na dokładne określenie czasookresu jej wykonywania. Należało zatem uznać, że wnioskodawca nie wykazał 25 lat ogólnego stażu pracy i z tego już powodu w dacie zaskarżonej decyzji, nie przysługiwało ubezpieczonemu prawo do emerytury w wieku obniżonym. Oznacza to, że nie było celowe prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia, czy wnioskodawca przez okres co najmniej 15 lat stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych, bowiem nawet wykazanie tych okoliczności nie miałyby wpływu na wynik sprawy. Dopiero łączne zaistnienie wszystkich przesłanek uprawniających do emerytury, pozwala na przyznanie prawa do świadczenia. Nie mniej Sąd Apelacyjny wskazuje, iż wątpliwym było zaliczenie przez Sąd Okręgowy ubezpieczonemu do pracy w warunkach szczególnych całego okresu Pracy w Gospodarstwie Rolnym w S.. Jak wynika bowiem z zeznań samego ubezpieczonego pracował on w tym gospodarstwie jako traktorzysta, przy czym uprawnienia do kierowania ciągnikiem uzyskał dopiero w 1986 r., a zatem dopiero od tej daty można byłoby zaliczyć jego pracę do prac wskazanych w wykazie A dział III W transporcie i łączności gdzie w pkt 3 wskazano pracę kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Reasumując, zdaniem Sądu Odwoławczego w niniejszej sprawie nie została wykazana i tym samym spełniona zasadnicza przesłanka wymagana przy ubieganiu się o nabycie prawa do wcześniejszej emerytury w myśl w art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, tj. osiągnięcie 25 lat ogólnego stażu pracy.

Mając na uwadze dokonane ustalenia i ocenę prawną Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekając co do istoty, oddalił odwołanie.

SSO del. Beata Górska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Barbara Białecka